

1.ª doc.: Lab. 1840.

Veg. l'estudi de l'etimologia en el DCEC. No hi ha ni la més lleu raó per creure que el cat. el vagi pendre del cast. com diu *AlcM*, car en cast. és un gallicisme recent [mj. S. XIX, i a Biscaia, c. 1770], però en francès es troba des de c. 1410.

DERIV.: *Lingotera*.

Lingual, lingüiforme, lingüista, lingüístic, -ica, linguo-, V. llengua

LÍNIA, pres com a terme mig-savi del ll. LĪNĒA 'fil de lli', 'cordill', 'línia', 'traç, ratlla', derivat de LĪNUM 'lli'. □ 1.ª doc.: *linya*, Llull; *CostTort.*; *línea*, ja en mss. de c. 1400.

No cal dir que llavors es troba escrit amb *li-*, si bé aviat s'hi degué estendre molt (si no generalitzar-s'hi) la palatalització *lli-* (aspecte que deixarem de banda, car els escrits ens el dissimulen, cf. *EntreDL* I, 51-85). «La *linya* del quadrangle»; «lo foc se mou a ensús per dreta *linya*, per ço car totes ses parts stan dretament a ensús»; «Enaxí per *linya* e per continuació, hom és corporalment d'açò que hom converteix en si, e puxes ho dóna a altre, engendrant l'hom altre», Llull (*Do. Pu.*, ed. Gili, p. 186; *Merav.*, *NCl.* I, 155; III, 23; més casos de *linya* en II, 17.18, 17.23, 17.24, escrit *linba* II, 16.22). Al cim del Pui de *Linya*, 2800 alt., guiàrem el Mestre Fabra, amb els Arnalots, des d'Espot, l'any 1931.

També es va usar parlant de feines d'oficis ciutadans o rústics: «Ei dit Artau deu tener la un cap de la *linya* als ditz maestres --- quan *linyen* tines o vaxxels o bigues o cayratz o postz», ross., a. 1321 (RLR xxxii, 414); «plantar --- a dreta *linya* la lacha 30 figueres», a. 1417 (veg. laca LLAC); en aquesta aplicació encara es mantenia la forma antiga en el S. XVI: «engastament --- la *linya*: amussis; cosa feta a *linya*: ad amussim», OPou (*TbPu.*, 152); «*llinya* de assenyalar: amussis», *DTo.* 1670.

La forma *linya* té ampla representació en tota la nostra literatura medieval, i pot resultar d'una evolució fonètica del mot enterament popular, com aparentment ho són oc. ant. *linba* i fr. *ligne*. Aviat, però, es comencen a trobar casos de la grafia *línea*: «totes coses corporals per tres *linees* són contengudes, ço és, longitud, latitut e profunditat, les quals no-s pot provar que sien en l'ànima, que --- profundament --- e si era corporal --- les coses espirituals no veuria»; ¹ *line* deu ser grafia mutilada de *línea* en un text jurídic de Tortosa de 1340 (veg. *HEREU*), *BABL* XI, 393.

Aviat s'imposà la forma *línea* sobretot en el sentit de 'línia de llinatge o descendència-ascendència', en el qual *AlcM* el troba ja en els *CostTort.*; i en el *Tirant de Galba* (cap. 338); i no sembla que Muntaner hi formi excepció, car la frase que hom ne cita «aquest és de la drete *linya* del casal d'Aragó», si bé la porta així l'ed. Bofarull, no conté el mot en l'ed. Casac.: «venc en Romania l'infant En Ferrando --- d'açò haguem tuit gran alegre --- pus Déus nos havia aportat lo dit Sr. Infant, qui era de la casa drete d'Aragon»

(§ 230, vi, 80.5).

Amb poques excepcions es manté després la forma sàvia *línea*, almenys en les accs. d'ús més divulgat, fins als diccs. i textos del S. XIX: Lacav., Belv., Lab.; certament ja molts pronunciaven *línia*; però no és fins c. l'a. 1900 que la llengua escrita es decideix a acceptar aquesta forma (tímidament Careta, francament Vogel, Fabra, *Gram.* 1912, *DOrt.*). En les accs. més concretes es mantingué la forma *linya*, no sols amb *y* sinó també amb *l-* inicial: així ja en OPou 'pèl de cavall per pescar': «*llinya*: scta equina, *línea*» (*TbPu.*, 66), i en MAgustí [1617], en què deu haver estat comú a tots els dialectes, i àdhuc ho és (car en ross. *linya* podria ser forma afrancesada per la gran aflluència de pescadors de riu amateurs, forans al Ross.)²

La seqüència *l-y* ha fet que es produeixi l'assimilació en *yíya* a gran part (o pertot) el cat. or. (fins al Maresme i Bna. almenys, i Men.), i d'altra banda una dissimilació hagi conduït la *l* a una constricció més intensa, d'on *ziya* a Mallorca. Altrament aquí el mot no és solament això sinó també 'cordill d'agrimensor i per pendre altres mides' (*AlcM*, § 2) i 'rodera de carro' («pel camí carreter, per les *ginyes* de la veritat i de la justícia», AMAlcover, *BDLC* XI, 78, i *AlcM*, § 5: esmenar l'err. tip. *sol* en *solc*); el que amb grandiosa metàfora ja usà Costa i Ll. en *Torrent de Pareis*: «axí en son llit d'abismes persevera / l'angosta torrentera, / com una *ginya* qu'algun jorn dexà / oberta, de Mallorca en les entranyes, / passant per les muntanyes, / la carroça vivent de Ichováh», *BSAL* IV, 1888, 28a. La variant *ginya*, una mica més alterada com *enginya*, s'ha especialitzat en un ús nàutic: les *enginyes de la vela* (com indicà Tallgren, *Glanures* IV, 98), i són també altres cordetes nàutiques (StPol, 1930, les que subjecten el car a l'antena, a L'Escalà, J. G. M., 1937) > murcià *inchinia* (GaSoriano, s. v.).

DERIV.: *L(l)inyar* 'tirar una línia' ross., a. 1321 (veg. la cita supra, a *linya*); *llinyada* 'línia de llinatge' [fi S. XIII]: «con lo rey tramezès a Roma per so que legatz --- fosses tramezes --- negun trametre no li-n volc; per la qual cosa lo rey --- fo mogut: per què, totes les coses de l'arcevesque --- robà, e tota la sua *li<n>yada* de la sua terra exilà», *VidesR*, f° 27r2; «Gregori fo engenrat de la *liyada* dels senadors de Roma ---», id., 71v2; 2v2; = oc. ant. *linbada*, fr. *ligné*.

Més corrent en aquest sentit restà sempre *llinatge* [1242], que ja apareix en aquesta forma no sols en BMetge i en JoMartorell: «en la --- delitosa illa de Anglaterra habitava un cavaller valentíssim, noble de *linatge* e molt més de virtuts --- nomenat lo comte Guillem de Varoých» (§ 2, Ag., 12.1f.); i en mss. del S. XIV,³ entre ells de lullians, en bastants passatges, però no en d'altres (i no és clar que no fos sempre la forma de l'autor); com ho devia ser en els *CostTort.*, on la grafia *lynatge* s'hi ha d'interpretar com *lynatge* amb *yn = y*. I és sabut que aquesta és la forma ben repetida en la *Cròn.* de Jaume I,⁴ mentre que en les *VidesR* es troben ja totes dues («marit deu hom eligit per bones costumes e no per *li<n>yatge*», 199v2;